

Turkart i Midt-Norge

Av Erik Stabell

Det nye turkartet over Sylan ble sommeren 2005 gitt ut i et samarbeid mellom utgiveren Ugland IT og Meråker og Tydal kommuner, Trondhjems Turistforening (TT), Nord-Trøndelag Turistforening og Den Norske Turistforening. Et turkart som dekker hele fjellturområdet Sylan har alltid vært et savn, selv om det har vært gitt ut turkart over de mest sentrale deler av Sylan-området tidligere. Utgivelsen av Sylan-kartet kan være en passe anledning til å se litt tilbake på kartutviklinga for turer i midtnorske fjellområder siden de fotogrammetriske kartene i denne delen av landet kom fra slutten av 1960-tallet.

For fjellfriluftslivet i Midt-Norge kom den nye meget nøyaktige fotogrammetrisk baserte 1:50 000-kartserien, kalt M711, til avløsning for rektangelkart av meget dårlig kvalitet. Dette betydde kanskje ikke så mye for dem som fulgte de merka rutene. For dem fantes det også gode tekstbeskrivelser i "Til fots". Mens de nye nøyaktige kartene innledet en helt ny epoke for dem som ønsket å ta seg fram på egen hånd. Med de nye kartene åpnet det seg helt nye muligheter for å planlegge turer på kartet, vurdere hvor det var mulig å ta seg fram, finne spennende steder, avveie rasfare om vinteren osv.

I starten var 1:50 000-kartene turkart. Etter hvert ble kartgrunnlaget for 1:50 000-serien tatt i bruk som grunnlag for turkart som dekket større områder og var mer praktiske å ha med på tur enn alle 1:50 000-bladene. De fleste turkartene kom ut i mindre målestokk, mange i 1:100 000. Det er gitt ut mange turkart over fjellturområdene i Midt-Norge opp gjennom årene. I tillegg til dem Norges Geografiske Oppmåling / Statens kartverk (NGO / SK) har hatt ansvar for selv, har f.eks. en del kommuner fått utvikle egne kart, gjerne i ulike former for samarbeid med NGO / SK. For Trollheimen og Sylan har det vært perioder da det ikke har vært mulig å få tak i turkart. I disse periodene har turfolk vært

henvist til å kjøpe mange kart fra 1:50 000-serien. Det har mange fjellvandrere sett på som upraktisk og kostbart. Med utgangspunkt i dagens gode turkartdekning, kan fjellfolk og TT nå håpe at fjellområdene i Midt-Norge for framtida skal være kontinuerlig dekket opp med egne turkart.

TT har ikke sett det som en turistforenings oppgave selv å gi ut turkart. Mens foreninga opp gjennom årene har lagt ned en god del arbeid i kontakten til NGO / SK og andre kartutgivere for å bidra til utgivelse av egne kart til turbruk, til ajourføring av kart og å få lagt inn nyttige og riktige opplysninger. TT har også en del ganger avtalt forhåndskjøp av større deler av opplaget for å sikre utgivelse

Utsnitt av det nye turkart Sylan for områdene Roltdalen - Fongen - Ramsjøen.

av turkart.

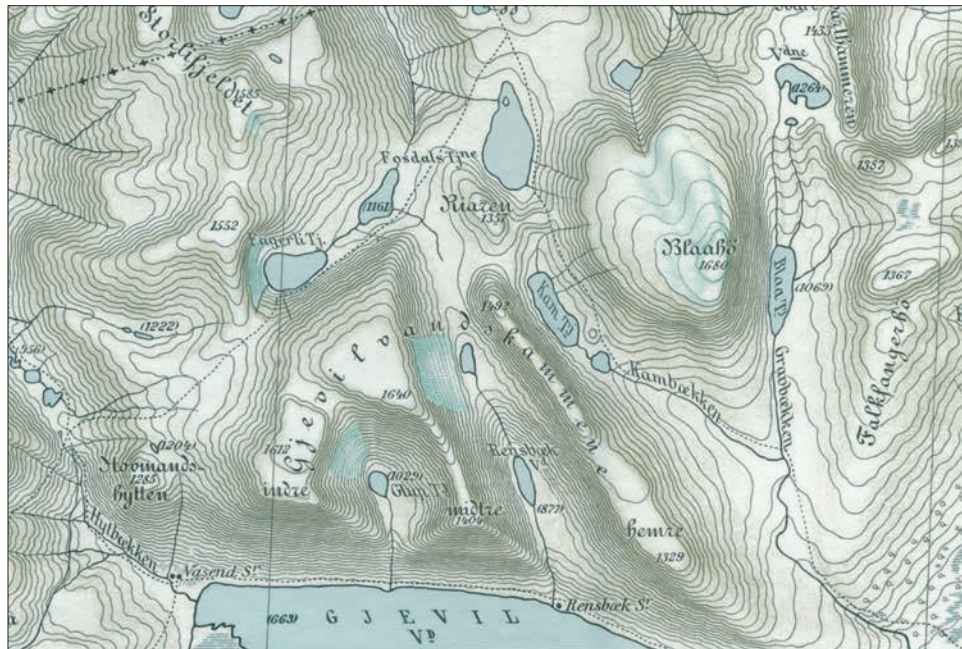
Nye kart basert på flyfotogrammetri

Arbeidet med den nåværende landsdekkende "topografiske hovedkartserien" i målestokk 1:50 000 med 20 meters høydekurver, kalt M711-serien eller Norge 1: 50 000, startet i 1955 og hele landet var dekket i løpet av 30 år. 727 kartblad skal til for å dekke "fastlands-Norge". Det har vært en målsetting – vesentlig av økonomiske årsaker – at det i Norge skal produseres en felles militær/sivil utgave. Den militære seriebetegnelse er M711. Sivilt selges kartet under navnet Norge 1:50 000.

Disse kartene er fotogrammetrisk basert, dvs. at høydekurver er konstruert og veier, stier, avgrensing av vatn osv. er tegnet inn på grunnlag av flyfotografier, mens opplysninger

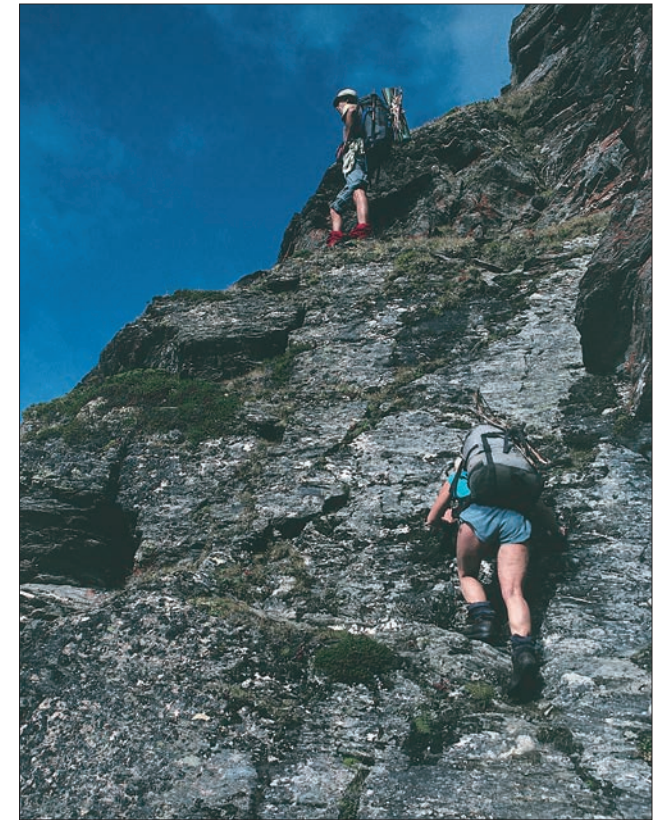
er justert og supplert etter synfaring i terrenget.

Fram til denne kartserien kom ut, var det de såkalte rektangelkart og gradteigkart i målestokk 1:100 000 med 30 meters høydekurver som var turkart. Rektangelkartene var utarbeidet ved hjelp av målebordsmetoden. Som utgangspunkt var det med kikkert målt inn et ganske nøyaktig grunnlagsnett der de høyeste toppene ved trigonometri (læren om beregning av trekanter) var fastlagt ved horisontal beliggenhet og høyde, såkalte trigonometriske punkter, ofte populært kalt "trig.punkter". Målebordet med siktekikkert ble plassert på kjente punkter i terrenget med god oversikt. Nye punkter ble plassert inn sett fra flere retninger.

Uttsnitt av rektangulærkartet "Trollhetta", utgitt i 1885, siste ajourføring i 1962. Planlegging av turer utenom rutene etter de gamle kartene, f.eks. over Gjevilvasskamman, berodde på bruk av kart til grovplanlegging og kontakt med lokalkjente for å vite om det var mulig å gå turene – eller å prøve seg selv på nye ruter. Med de gamle kartene var tekstbeskrivelser av turer en mye viktigere informasjon om turmuligheter enn de er i dag. Mens de nye kartene med sin nøyaktighet gir helt andre muligheter for å planlegge turer i detalj. Samme utsnitt av nytt kart er vist lenger ute i artikkelen.

Høydekurver ble lagt inn slik at de gjenga terrenget på en best mulig måte. Det var en arbeidskrevende prosess å utvikle gode kart. Mye av arbeidet måtte foregå ute og kartene kunne selvsagt aldri tilnærmet bli like nøyaktige som fotogrammetriske metoder åpnet muligheter for.

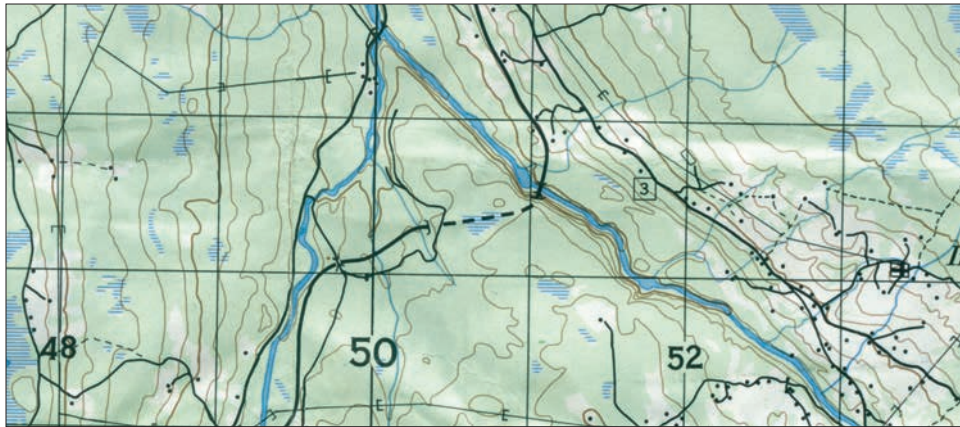

Heller ikke de nye kartene ga alle opplysninger om hvor krevende det var å ta seg fram. Her over Heimre Gjevilvasskam er det greitt å ta seg fram med litt kliving opp noen luftige passasjer. Foto: Erik Stabell

FORSVARET STO BAK

Det har vært en målsetting at det i Norge skal produseres felles militære/sivile kartserier. Utgivelsen av hovedkartserien i målestokk 1:50 000 var i stor grad basert på forsvarets finansiering og Norges samarbeid innen forsvarsalliansen NATO (North Atlantic Treaty Organization) og med det amerikanske forsvaret. Samarbeidet mellom det norske kartverket og amerikanerne varte til utpå 1980-tallet. M711 var en NATO-betegnelse på 1:50 000-kartene. På første utgave av kartblad 1721 III for Tydal fra 1971, står det i teksten under kartet:

"Flyfotografert 1961. Synfart 1966. Utgitt av Norges geografiske oppmåling 1971. Prepared under the direction of the Department of Defence and published by the U.S. Army Topographic Command, Washington, D.C. in cooperation with Norges geografiske oppmåling (NGO), Norway. Compiled in 1964 by photogrammetric methods from Norwegian photography dated 1961. Horizontal and vertical control and names data furnished by NGO. Map field checked by NGO, 1966. Additional information by NGO, 1970. Published 1971."

På de midlertidige kartene i 1:50 000 var alle veger tegna inn med lik strek, det var bare med noen få navn og bare stier fra konstruksjonen var med. Utsnitt av kartblad Innset sør for Ulsberg.

Nye kart for Midt-Norge fra slutten av 1960-tallet

Når disse kartene for Midt-Norge kom relativt tidlig, var det først og fremst fordi kvaliteten på rektangelkartene her var dårlig. Kanskje spilte også forsvarspolitiske prioriteringer inn. Mens f.eks. sentrale Jotunheimen fikk fotogrammetrisk baserte kart først på midten av 1980-tallet. Kartbladene som kom på slutten av 1960-tallet var midlertidige utgaver. De var enklere kart med få navn, veger markert med enkel strek osv. Regulære utgaver kom ut på starten av 1970-tallet. Prisen var i mange år kr. 7,20 pr. kartblad.

Nye kart, nye turmuligheter

For Trollheimen var de gamle rektangelkartene meget grove. De var basert på oppmålinger fra slutten av 1800-tallet etter målebordsmetoden. De gamle kartene over Midt-Norge ga ingen hjelp for å avgjøre f.eks. om det var mulig å gå ryggene av Gjevilvasskamman, finne varianter til den merka ruta opp til Snota eller finne ut om det kunne være fint å gå på ski over Ramfjellet mellom Schulzhytta og Ramsjøhytta.

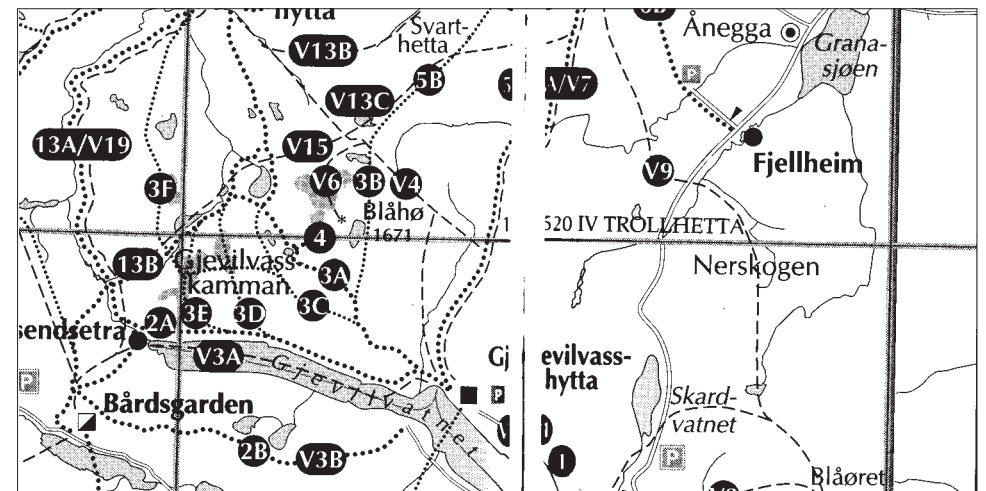
Mens serien med gradeigkart som var gitt ut for Jotunheimen, var mer nøyaktige. Oppmåling av disse var gjort i løpet av 1930-tallet og de var konstruert ved hjelp av en ny fotogrammetrisk metode. For området Galdhøpiggen – Glittertind ble det i 1929 tatt en beslutning om at hele området skulle nymåles – ikke ved målebordsmåling, men ved bruk av **terrestrisk** fotogrammetri. Etter denne metoden foregikk fotograferinga fra forskjellige steder i terrenget, istedenfor fra fly – **fly**fotogrammetri, som kom senere. Argumentet for denne kartutviklinga var at områdets storslagne terrengformer ville stå som et lysende eksempel på den nye målemetodens effektivitet. I 1938 var Jotunheimen nymålt, og da nettopp ved utstrakt bruk av terrestrisk fotogrammetri. Terrenget var ganske godt gjengitt ved en relativt nøyaktig utforming av høydekurvene.

Mens de nye kartene som var konstruert ved flyfotogrammetri i den nye hovedkartserien som ble startet opp i 1955 igjen ble langt mer nøyaktige. Jotunheimen var blant de siste områdene i landet som fikk nye kart, fordi det her fantes de relativt gode kartene fra 1930-tallet. De nye kartene kom så seint som i 1985. Mens kopier av konstruksjonsgrunnlag

var mulig å skaffe for spesielt interesserte fra noen år før.

Disse kartene for Jotunheimen, som ble gitt ut seint i den 30-årsperioden det tok for å dekke hele landet med 1:50 000-kart, var langt mer nøyaktige i høydekurvekonstruksjonen enn kartene som f.eks. kom for Midt-Norge 15 år før og var konstruert av det amerikanske forsvaret. Konstruksjonsinstrumentene var i starten dårligere enn de som kom seinere, og de amerikanske konstruktørene hadde ikke kjennskap til norsk terreng når de skulle foreta tolking av flybildene. Senere utgaver av kartene for Midt-Norge er ikke bare ajourført når det gjelder veger, bebyggelse osv. Konstruksjonen av høydekurver er også forbedret i mange områder.

ITTs årbok fra 1990 og håndbok Sylene og Trollheimen fra 1994 er det beskrevet totalt seks turvarianter for turen mellom Gjevilvasshytta og Trollheimshytta. Det var ikke før de nye 1:50 000-kartene kom, at det ble aktuelt å gå ut med anbefalinger om å gå utenomrute-turer i krevende terreng, som bl.a. over Gjevilvasskamman. Det hadde neppe vært aktuelt å anbefale alle variantene dersom det ikke fantes relativt nøyaktige kart som folk kunne hjelpe seg med.

Trollheimen

De nye kartene i målestokk 1:50 000 som kom ut ca 1970 hadde i Trollheimen en hensiktsmessig inndeling for fjellturer. De fire kartbladene Trollhetta, Oppdal, Romfo og Snota dekket hele fjellturområdet. Det var bare turer videre østover fra Nerskogen mot Orkdalen, nordover fra Resfjellet mot Rindalskogen og Storås, turer i Vinnufjell, de vestligste av Innerdalsfjella, og de vestligste av fjellene mellom Todalen og Surnadalen som krevde tilgrensende 1:50 000-kart.

Det første turkartet over Trollheimen ble utgitt av Norges geografiske oppmåling i 1975 i målestokk 1:100 000. Kartet var en nedfotografering av de fire kartbladene Trollhetta, Oppdal, Romfo og Snota. Kartet var ikke spesielt lettles, spesielt for dem som skulle gå turer i de brattere delene av Trollheimen eller utenom de merkete rutene. Det gjaldt både kotetegning, stier og veger og teksting. Men for de aller fleste var dette turkartet det de trengte for å gå fot- og skiturer i Trollheimen. Kartet ble ajourført i 1982, bl.a. med endringer som følge av vasskraftutbygginga i Orkla, som veger innover mot Jøldalen og Grana-magasinet. Det ble trykket opp igjen i 1983.

Turkartet over Trollheimen fra 1975 i målestokk 1:100 000 var en nedfotografering av de fire kartbladene i målestokk 1:50 000 for Trollhetta, Oppdal, Romfo og Snota.

Kartet var i praksis i salg fram til ca 2000. Hvor stort opplag som er solgt av dette turkartet, har det vært vanskelig å skaffe oversikt over.

Tida var overmoden da Rindal kommune tok initiativet i et samarbeid med TT og Kristiansund og Nordmøre Turistforening (KNT) til å få gitt ut et nytt turkart over Trollheimen. Kartet kom ut i 2001, er i målestokk 1:75 000 og dekker området sørover til Sunddalen, vestover til Todalsøra og Skei, helt nordover til Vinjæra og Søvatnet og østover til Ulsberg. Kartet dekker også store deler av fjellområdene med Fjodruta, nord for Trollheimen. Kartområdet er delt i to med trykk på begge sider og overlapp. Kartet er gitt ut av Rindal i VEKST i samarbeid med TT

og KNT. Kartografi og utarbeidelse er det Bravida Geomatikk som har stått for, med Statens kartverks digitale kartdata tilrettelagt for målestokk 1:50 000 som grunnlag.

Kartet er meget lettlest. Både tjukkelse på høydekurver, markering av myrer, elver og vatn, fargetone på skog og markering av ruter er godt avstemt. I tillegg til markering av de merke sommer- og fast merke vinterrutene, er det vist anbefalte vinterruter. Det er også inntegna det gamle elveleiet på bunnen av de oppdemte Gråsjøen og Follsjøen og gitt opplysninger om plassering av setre som lå i dalen før oppdemminga. Kartet dekker behovet enten du skal gå vanlige turer etter rutene eller bruke kartet til finorientering i komplisert og bratt terreng. Det er lettlest nok

Turkartet gitt ut av Rindal i VEKST i målestokk 1:75 000 er meget lettlest. Både tjukkelse på høydekurver, markering av myrer, elver og vatn, fargetone på skog og markering av ruter er godt avstemt.

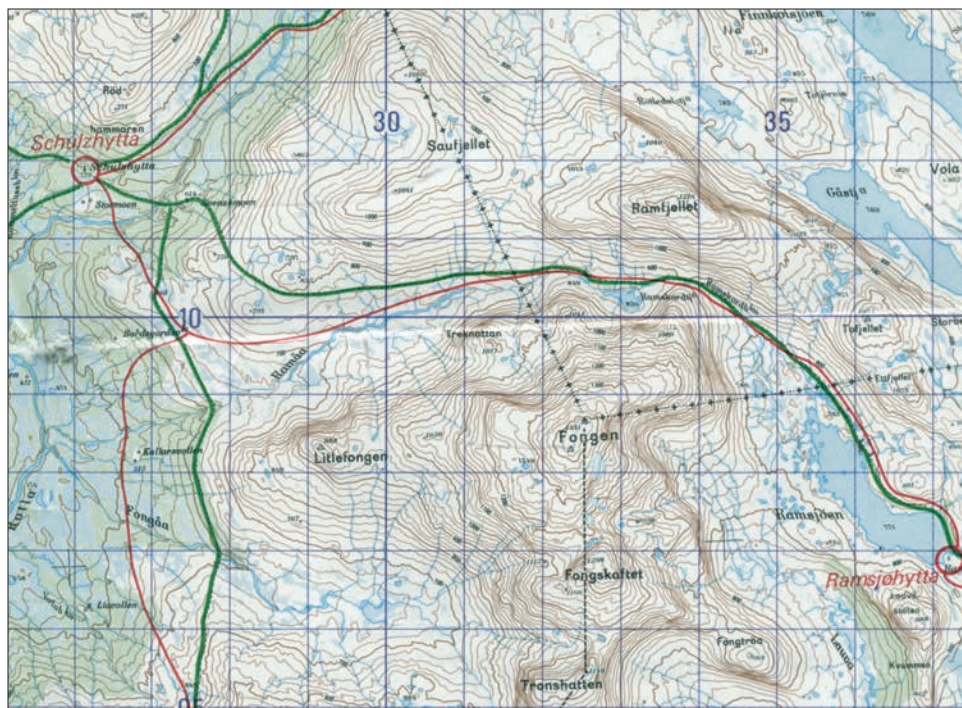
til det, selv om målestokken er så liten som 1:75 000. Kartet er gitt ut både i papirutgave og en mer slitesterk og noe dyrere plastutgave.

Da dette kartet kom ut, hadde også Statens kartverk fått i gang planlegging av et nytt turkart for Trollheimen. Det ble utvikla av Kartverket, men gitt ut av Ugland IT sommeren 2004, kort tid etter at de hadde kjøpt markedsdivisjonen til Statens kartverk. Det er i målestokk 1:50 000 og dekker omtrent samme område som det gamle turkartet fra 1975. Kartområdet er delt i to med trykk på begge sider og overlapp. Også dette kartet har spesielt markert anbefalte vinterruter i tillegg til merke sommer- og vinterruter. Kartet er lettlest på grunn av stor målestokk, men kan ikke måle seg med turkartet som Rindal i

VEKST ga ut i 2001 når det gjelder grafisk framstilling og lesbarhet og dekning av store områder i randsonen av fjellturområdet.

Sylan

Også for Sylan kom 1:50 000-kartene ca 1970. De avløste også her rektangelkart i målestokk 1:100 000 av ganske dårlig kvalitet. I Sylan var ikke bladinndelinga for 1:50 000-serien like hensiktsmessig som for Trollheimen. For å dekke alle rutene mellom hyttene i Sylan var det nødvendig med så mange som ni kartblader og i tillegg to - tre turkart på svensk side av grensa. Når de første 1:50 000-kartene som kom ut i grensetraktene ikke hadde dekning på svensk side, var grunnen til det at det var praktisk krevende å få til og at det ikke

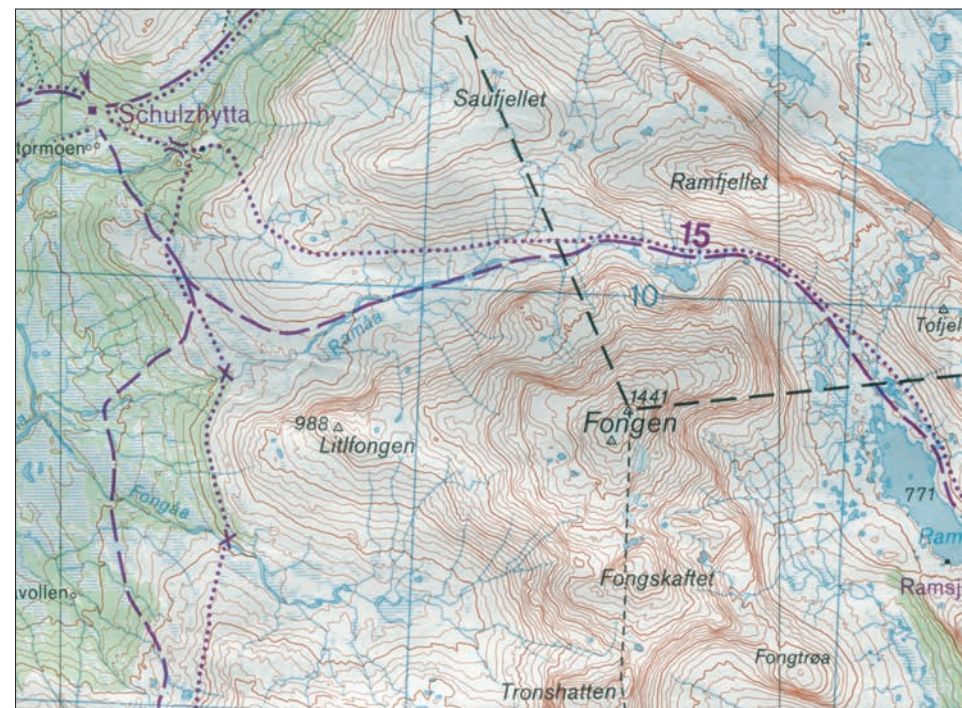
Turkartet Sylane kom ut i 1979 og hadde også de permanente merkene vinterrutene inntegna.

ble prioritert i første omgang. En samarbeidsavtale mellom svenske og norske kartmyndigheter om felles utnytting av kartmateriale i grensetraktene er fra 1967.

Også for Sylane kom det tidlig et turkart i målestokk 1:100 000 som en nedfotografering av 1:50 000-kartene, men med noe mer turistinformasjon. Bl.a. var de permanente merkene vinterrutene tegna inn. Kartet het Sylane og dekket helt eller delvis seks kartblad i 1:50 000-serien og deler av to fjällkart på svensk side av grensa. Det dekket området mellom Nordpå og Krossåfjellet (Vorffjellet) i vest, Riasten i sør, Skarvan og Stordalen i nord og Sylstationen i øst. Det dekket altså ikke forbindelsene helt ned til Selbu og ruta fra Kjølø til Reitan var bare delvis dekket. Kartet ble utgitt første gang i 1979, ble revidert og trykket opp iallfall en gang og var mulig å få tak i fram til slutten av 1980-tallet.

Opplaget som er solgt av dette turkartet, har det vært vanskelig å skaffe oversikt over.

I et svensk-norsk samarbeid på slutten av 1980-tallet mellom kartmyndigheter, -utgivere, turistforeninger og regionale og lokale myndigheter ble det utvikla et nytt turkart Sylane – Sylarna i målestokk 1:100 000 med 20 meters høgdekurver på norsk side og 10 på svensk. Kartet ble gitt ut i 1988. Det hadde mye turistinformasjon på kartet og som ”baksidetekst”. Kartet dekket hele det sentrale Sylane på norsk og svensk side. Det dekket området mellom Helags og Gåsen i øst og Schulzhytta i vest, nordover til Meråker og sørover forbi Stugudalen. Kartet dekket hele ruta Græslhytta – Schulzhytta, men f.eks. ikke turen fra Schulzhytta og ned til Selbu og områdene sørover fra Stugudalen og Kjøløhytta. Det ble utgitt i et samarbeid mellom Statens kartverk og det svenske

Turkartet Sylane – Sylarna var et svensk – norsk samarbeid og kom ut i 1988. Det er trykket i et opplag på 20 000. Symbolene for vintermerking, rød, lang stipling, sommermerking, prikker, og for der sommer- og vintermerking går samlet, hel strek, har siden gått igjen på de svenske turkartene.

Lantmäteriverket. Første opplag var på 7000. Det ble noe revidert og trykt opp på nytt i 1989 i 6000 eksemplarer. Med siste opptrykk på 7000 eksemplarer i 1995 var kartet produsert i et samlet opplag på 20 000. Det var mulig å skaffe fram til ca 1998.

Sylane-Sylarna-kartet var praktisk for turer i sentrale Sylane. Dekninga på begge sider av grensa gjorde at flere ble oppmerksom på turmulighetene på tvers av riksgrensa. At dette kartet hadde spesielt dårlig papirkvalitet, gjorde det problematisk at det ikke var i salg lenger og at det ikke kom noe praktisk turkart som erstattet det før i 2005.

Ny turkartproduksjon for Sylane kom i gang i et samarbeid mellom Statens kartverk, Meråker og Tydal kommuner, Nord-Trøndelag

turistforening og TT. Planlegginga av kartet foregikk i regi av Kartverket. Utgivelsen skjedde sommeren 2005, etter at Ugland IT Group hadde kjøpt og overtatt markedsdivisjonen i kartverket og derved turkartproduksjonen fra 1.4. 2004.

Kartet heter turkart Sylane og er i målestokk 1:100 000. Det har en meget god dekning av hele fjellturområdet Sylane og forbindelser til nærliggende fjellområder. Det dekker områdene fra Helags og Gåsen i øst, Rensfjellet og Stjørdal i vest, når nesten opp til Sul i Verdal i nord og når i sør helt til Røros og Feragen. Det overlapper derved med turkartet for Femundsmarka fra 2002. Det er delt i to med karttrykk på begge sider og overlapp. Det dekker alle behov for turer i fjellturområdet Sylane. Bare de som skal gå topp- og

MANGEL VED 1. UTGAVEN AV TURKARTET FOR SYLAN

Det har oppstått en feil ved 1.-utgaven av turkartet over Sylan fra 2005 som har betydning for dem som skal bruke UTM-nettverket, f.eks. når de skal oppgi hvor de befinner seg eller finne ut hvor de er i forhold til referanser ved bruk av GPS. Nord-sør nær grensa mot Sverige ligger overgangen mellom UTM-sone V 32 og V 33. Sone 32 ligger på vestsida av denne overgangen, sone 33 på østsida. Men 33-sonen er ikke lagt inn på kartet. Rutenettet i 32-sonen er bare ekstrapolert østover inn i 33-sonen. Turkartet for Femunden fra 2002 viser hvordan 33-sonen skulle vært lagt inn og omtrent hvor overgangen er mellom sonene. Dette betyr f.eks. at de som skal sjekke på kartet hvor de er når de befinner seg på Nedalshytta ut fra det som oppgis på en GPS som automatisk stiller seg inn i forhold til sonene, vil finne en posisjon på kartet som er ca 3 km feil i forhold til hvor Nedalshytta ligger.

Utgiver av kartet, Ugland IT, bekreftet i kontakt med TT etter påska 2006 at det kan oppstå problemer med at sone V 33 ikke er tatt inn og at de ville trykke opp en 2. utgave med V 33-nettet raskt. De skulle dessuten informere om mangelen i bl.a. DNTs blad Fjell og Vidde.

ryggturer i fjellmassiver som Sylan- og Fongen-massivene vil ha fordel av mer nøyaktige og letteste kart i større målestokk.

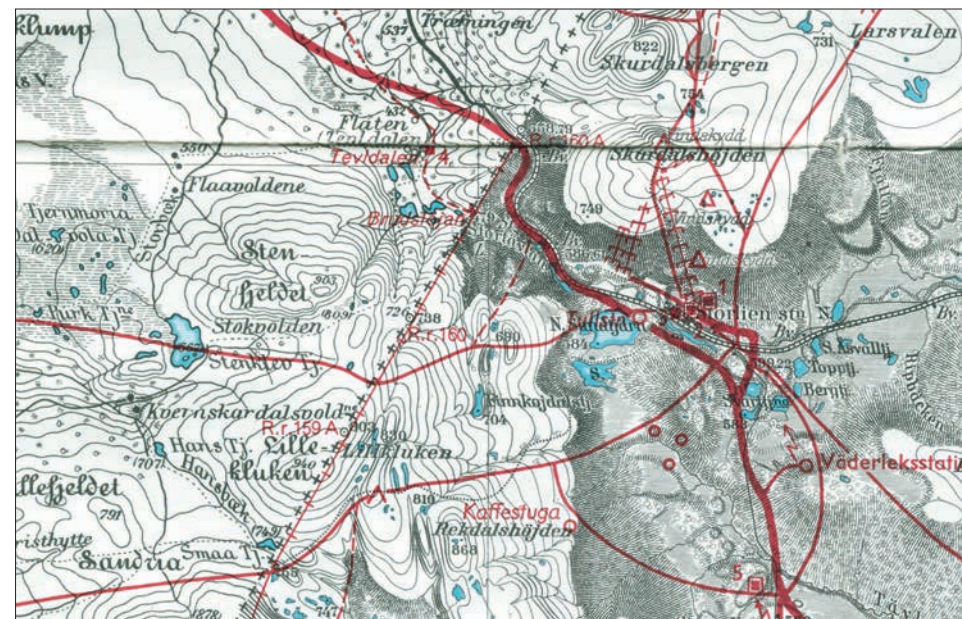
Dekningsområdet for turkart Sylan fra 2005

For dem finnes fortsatt 1:50 000-kartene. Og skal du langt øst i den svenske delen av fjellturområdet, må du supplere med svenske turkart.

Turkart på svensk side i Sylan

Før 1970-tallet hadde de også på svensk side av riksgrensa kart av ganske dårlig kvalitet. Kart i målestokk 1:50 000, tilvarende den norske 1:50 000-kartseien, kom for dette området i 1972. Kartene hadde 10 meters høydekurver. Den svenske turkartserien, "nya fjällkartan" i målestokk 1:100 000, kom for Sylan ut første gang i 1980. De var basert på grunnkartserien i målestokk 1:50 000. Områdene på svensk side av Sylan var dekket av kartbladene Z 6 Storlien – Vålådalen – Ljungdalen og Z 8 Helags – Funäsdalen – Rogen, nærmest grensa, og Z 7 Åre – Bydalen – Ljungdalen lenger øst. I tillegg er det også utgitt turkart i målestokk 1:50 000 for noen områder, bl.a. ved Storlien.

I 1977, rett før "nya fjällkartan" kom ut, ble det gitt ut en kartserie som het "stora fjällkartan", der delene 1 og 2 dekket hele Sylan på svensk og litt inn på norsk side. Disse kartene hadde 25 meters høydekurver og var en del mindre nøyaktige enn "nya fjällkartan".

Det samme utsnittet fra de gamle og nye "Svenska fjällkartan" vist for grenseområdet ved Storlien. På norsk side av grensen vises standarden på de tilsvarende norske kartene.

Dekningsområdet for turkartet for Dovrefjell fra 1997.

Dovrefjell

For Dovrefjell ble det i 1981 gitt ut et turkart "Snøhetta" i målestokk 1:100 000. Kartet var en ren nedfotografering av 1:50 000-kartblader, tilsvarende de første turkartene "Trollheimen" og "Sylane". Kartet dekket de store fjellområdene mellom Oppdal i nordøstre hjørne, Dombås i sør og Aursjøhytta i vest.

I 1997 kom nytt turkart Dovrefjell med samme avgrensning i øst, sør og vest som Snøhetta-kartet, mens det dekker områdene helt til vest for Eikesdalsvatnet. Så dette kartet dekker kartbehovet i hele det svære fjellturområdet Dovrefjell – Sunndalsfjella. Bare de som vil gå topp- og ryggturner, f.eks. i Snøhettaområdet og i områdene i nord-vest mot Sunndalen og i bratte områder ellers utenom rutene, vil ha behov for mer letteste 1:50 000-kart.

Femundsmarka

Helt fram til 1988 var det kombinasjonen av hovedkartserien i målestokk 1:50 000 og de svenske fjellkartene som dekket behovet for turkart i Femundsmarka. Da kom det ut turkart i målestokk 1:100 000. Det ble utgitt som to blader, søndre og nordre del. De gikk litt inn på svensk side slik at Skedbrostugan, Grøvelsjön og Klinken ble med på kartet. De dekket ellers områdene fra Reitan og Rien i nord til Engerdal i sør og vestover slik at Røros, Øversjødalen og Rendalssølen ble med innfor kartet. Men selv om dette kartet ble utgitt omtrent samtidig som det svensk-norske turkartet for Sylan – Sylarna, så ble det dessverre en glippe mellom det nordligste av turkartene for Femundsmarka og Sylan-kartet. Glippen på ca 3 km i terrenget gikk over området fra Ålen i vest, om Riasten og videre østover.

Nytt kart i turkartserien kom ut i 2002. Det heter turkart Femunden og dekker områder lenger øst og vest enn turkartet fra 1988, helt inn til Tännes og Storrødtjernstugan i øst og fram til Tynset i vest. Det tar med Røros og Feragen i nord og overlapper fint med det nye Sylan-kartet. Mot sør går det ikke så langt som kartet fra 1988, men det tar med hele området ved Rendalssølen i et eget kartutsnitt. Kartet har karttrykk på begge sider. Dekningsområdet er delt i to nord – sør over

Dekningsområdet for turkartet for Femunden fra 2002.

Femunden med god overlapp, slik at Femunden er med på begge kartdelene.

På svensk side av Femundsmarka, i "Rogen-traktene", har turkartsituasjonen vært som for Sylan. Her trenger du to kart i målestokk 1:100 000, Z 8 Helags – Funäsdalen – Rogen og W 1 Rogen – Grøvelsjön – Idre. Disse kartene går også et stykke inn på norsk side. Kartene dekker det meste av terrenget mellom riksgrensa og Femunden, med bl.a. turisthyttene Svukuriset, Røvollen og Ljøsnåvollen.

Nordmøre og Fjordruta

I 2004 kom det, etter initiativ fra KNT, et turkart over Fjordruta, med undertittel Nordmøre i målestokk 1:100.000. Arbeidet var startet opp av Kartverket, men gitt ut av Ugland IT, etter at de hadde overtatt Kartverkets markedsdivisjon.

Kartet dekker områdene fra Kristiansund i vest, Årvågsfjorden og Hemnfjorden i nord, Kyrksæterøra og Rindal i øst og Todalsfjorden og Trollheimshytta i sør. Det dekker også større områder i Sør-Trøndelag, som deler av Fjordruta strekker seg inn i. Teksten på baksida av kartet omhandler Fjordruta, hyttene i rutenettet og har også informasjon om kommunene som kartet dekker. Det er god overlapp mellom de nordvestlige delene av turkartet over Trollheimen og dette kartet.

Andre kart og andre områder

Denne gjennomgangen av turkart i Midt-Norge er begrenset til fjellområdene og til Midt-Norge fra Stjørdalen og sørover. For områdene nordover har det ikke vært utgitt turkart før i de aller siste år. Turgåere har brukt hovedkartserien i målestokk 1:50 000. Det ble gitt ut turkart over Børgesfjell i Kartverkets, nå Ugland ITs, turkartserie i 2005.

Det er i tillegg til kartene vi har nevnt foran i artikkelen, også gitt ut flere lokale kart over nærområdene til byer og for kommuner. Dette gjelder bl.a. de såkalte omegnskartene rundt

Dekningsområdet for turkartet Fjordruta - Nordmøre fra 2004.

Trondheim i målestokk 1:25 000. De ble gitt ut på 1930-tallet i fire blader, Melhus, Selbusjøen, Bymarka og Jonsvatnet. De er senere avløst av turkart over Strindamarka, Vassfjellet og Bymarka med ulike utgivere. Tilsvarende turkart i stor målestokk finnes også for en del andre kommuner.

Et privat foretak Norsk kartforlag ga i 1995 ut to turkart i målestokk 1:50 000, ett for Trondheim og omegn og ett for Selbu. Det er mye turistinformasjon på disse kartene. Kartet for Selbu dekker bl.a. deler av fjellområdene over mot Haltdalen og østover til Fongen.

Tydal kommune ga i 1999 ut et turkart "Tydal og Sylan" som dekker kommunen og områder godt inn på svensk side av grensa. Det har med mye nyttig kart- og tekstinformasjon om kommunen og fjellområdene.

Ugland IT Group overtok fra 2004 utgivelsen av turkart fra Statens kartverk

Norges Geografiske Oppmåling, NGO, er oppretta i 1773 og ble i 1986 omorganisert til Statens kartverk, SK. Kartverket er den statlige organisasjonen som har hovedansvaret for kartlegging i Norge. NGO / SK har hatt ansvaret for å utvikle grunnlag for all offentlig kartlegging. De har utgitt topografiske kart i målestokker fra 1:25 000 til 1: 250 000 og kart også i mindre målestokker, som kart over Norge i målestokk 1:1 000 000. Det er NGO / SK som har ansvaret for hovedkartserien Norge 1:50 000 (M711), som er en grunnkartserie, men som også er svært mye brukte turkart for fjellbruk.

Det har også vært NGO / SK som har gitt ut de fleste av turkartene i ulike deler av landet. Det spesielt forseggjorte turkartet for Rondane fra 1927, bl.a. med skyggelegging og nydelig skrift, er blant de vakreste og mest lettleste.

”Turistkart yver Rondane” ble gitt ut av Norges geografiske oppmåling i 1927 i målestokk 1:100 000, senere revidert og trykt opp mange ganger. Det er meget forseggjort med skyggelegging og vakker skrift og grafikk forøvrig.

To av logoene til Norges Geografiske Oppmåling og logoene til Statens kartverk og Umland IT.

Kartverket har også samarbeidet med andre om turkart. Det gjelder f.eks. turkartene for Jotunheimen og Rondane fra 1980-tallet. De ble gitt ut i et samarbeid mellom Kartverket og J. W. Cappelens forlag AS. Disse nye kartene for Jotunheimen og Rondane er også spesielt forseggjort med skyggelegging, tilsvarende det gamle Rondane-kartet, og har med mye turistinformasjon.

Den landsdekkende kartdatabasen N50 Kartdata danner grunnlag for bl.a. hovedkartserien Norge 1:50 000 og andre kartprodukter i

målestokkområdet 1:35 000 til 1:100 000, f.eks. for turkartet for Trollheimen fra 2001. De som gir ut turkart og f.eks. bruker N50 Kartdata som grunnlag, betaler en avgift til kartverket etter bestemte regler, der bl.a. opplaget er viktig.

Når NGO / SK opp gjennom årene ikke sammenhengende har kunnet tilby og fornye egnete turkart for de mest populære fjelltur-områdene i Midt-Norge, har kartpolitikken i Norge dannet viktige rammebetingelser for prioriteringer og avgjørelser. Det har vært stilt krav om inntjening for Kartverkets turkartproduksjon. Turkartproduksjonen har vært definert som en eksternproduksjon hvor kostnadene skulle dekkes inn av salg. Turkartproduksjonen i Kartverket har altså foregått på samme vilkår som private kartutgivere har hatt. Avgifter for å bruke Kartverkets kartdata bidrar til utgiftene til turkart og er viktig i vurderingen av om en utgivelse kan svare seg økonomisk. Avtaler om forhåndssalg av større deler av opplaget har ofte vært en forutsetning for kartutgivelser i deler av landet der en ikke har kunnet være sikre på større og rimelig rask omsetning av kart.

Fra 2004 har ikke Statens kartverk lenger oppgaven med å gi ut turkart. Markedsdivisjonen i Statens kartverk ble lagt ut for salg i januar 2004 og 1. april 2004 ble den overdratt til Umland IT Group. Bakgrunnen var behandling i Stortinget av Stortingsmelding nr. 30 (2002-2003), ”Norge digitalt”, der det ble bestemt at Statens kartverk ikke lenger skal drive med konkurranseutsatt virksomhet. Dette betyr i praksis bl.a. at Umland IT overtar ansvaret for videre utgivelse av turkartene som kartverket har gitt ut og at de vil drive nyutvikling av turkart.

Turfolk vil merke dette ved at det etter hvert vil stå Umland IT Group som utgiver på turkartene og at oversikten over turkartene blir på finne på Umland ITs nettsted. For turist-

foreningene betyr dette at Kartverket ikke lenger vil være noen aktuell samarbeidspartner for utgivelser av turkart og at Umland IT vil være rett adresse for ajourhold av de spesielle opplysningene som turkartserien inneholder. Nye turkart vil bli utviklet av Umland IT, mens også andre kan utvikle og utgi turkart på kommersiell basis.

Det vil fortsatt være Kartverket som har den nasjonale oppgaven å med å etablere og forvalte digitale kartdata, videreutvikle og utgi et hovedkartserien Norge 1:50 000. Fordi det er Kartverket som har oppgaven med å forvalte de digitale kartdataene, vil Kartverket fortsatt være adressat for innmelding av omlegginger av eller nye turstier, nye turisthytter og andre temaer til N50 Kartdata.

Statens kartverk og Umland ITs roller er iflg. en pressemelding som ble lagt i forbindelse med omorganiseringa fra 1.4.2004:

”Statens kartverk er den nasjonale kartinstitusjonen og ivaretar Norges behov for landsdekkende geografisk informasjon og kartserier. Ansvarsområdet omfatter Norges land-, kyst- og havområder og kysten rundt Svalbard. Kartverket er en forvaltningsbedrift under Miljøverndepartementet. Nettadresse: www.statkart.no

Umland IT Group er et norsk selskap med markedsmessig inngrep i hele Skandinavia, og med kontorer på Lysaker og i Grimstad. Visjonen er å bygge, drifte og tilby høykvalitets geografisk informasjon, produkter og tjenester. Selskapets kjernevirksomhet er basert på detaljerte og oppdaterte geografiske informasjonsdatabaser tilrettelagt for forretningsområdene kartproduksjon, online karttjenester og geografiske informasjonssystemer (MapInfo). Selskapet eies av Andreas K. L. Ugland og Knut Axel Ugland Holding AS. Nettadresse: www.uglandit.com

TT fører kart for hele landet

Trondhjems Turistforenings lokaler ligger i foreningens brygge i Sandgata 30; kalt TT-brygga. Her for du råd og veiledning om turer i nærmiljøet og til fjells. TT har også en del friluftsbøker som passer både for liten og stor. I tillegg kan du få kjøpt utvalgte turprodukter til medlemspris.

Kartutvalg for hele landet og mer til

I TT-brygga får du kjøpt kart til turen din, uansett hvor du har tenkt deg til fjells i Norge. Foreningen lagerfører alle kartene for hele landet i "Norgesserien", Statens kartverks 1:50.000-serie. TTs avtale med Statens kartverk er at TT holder komplett lager av alle disse kartene.

I tillegg har vi alle turkartene i Midt-Norge og for de viktigste fjellturområdene i hele landet. Vi har også kart som dekker de mest aktuelle fjellområdene i Sverige.

I TT-brygga får du kjøpt kart fra hele Norge. Foto:Jonny Remmeireit